

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 518/2017-15

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 8. novembra 2017 predbežne prerokoval sťažnosť [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ], obaja [REDAKOVANÉ], zastúpených advokátom JUDr. Namirom Alyasrym, PhD., Štúrova 43, Nitra, vo veci namietaného porušenia ich základného práva na súdnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a práva na účinný opravný prostriedok podľa čl. 13 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2 Cdo 197/2016 z 31. júla 2017 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 28. septembra 2017 doručená sťažnosť [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovatelia“) vo veci namietaného porušenia ich základného práva na súdnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), práva

na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva na účinný opravný prostriedok podľa čl. 13 dohovoru uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 2 Cdo 197/2016 z 31. júla 2017.

2. Podľa sťažovateľov najvyšší súd v uznesení sp. zn. 2 Cdo 197/2016 z 31. júla 2017 (ďalej len „uznesenie najvyššieho súdu“), ktorým nimi podané dovolanie odmietol, poukázal na prechodné ustanovenie § 470 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“), ktorý nadobudol účinnosť 1. júla 2016, podľa ktorého ak nie je ustanovené inak, platí tento zákon aj na konania začaté pred dňom nadobudnutia jeho účinnosti, a tiež poukázal na ustanovenie § 470 ods. 2 CSP, podľa ktorého právne účinky úkonov, ktoré v konaní nastali pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona, zostávajú zachované.

3. Na základe uvedených prechodných ustanovení Civilného sporového poriadku najvyšší súd dospel k záveru, že dovolanie sťažovateľov bolo podané oneskorene, keďže dovolaním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu im bol doručený 24. mája 2016 a nadobudol právoplatnosť 25. mája 2016, teda v čase účinnosti Občianskeho súdneho poriadku v znení účinnom do 30. júna 2016 (ďalej aj „OSP“). Najvyšší súd preto posudzoval včasnosť podania dovolania podľa § 240 ods. 1 OSP, podľa ktorého účastník môže podať dovolanie do jedného mesiaca od právoplatnosti rozhodnutia odvolacieho súdu na súde, ktorý rozhodoval v prvom stupni, a tiež podľa § 240 ods. 2 OSP, podľa ktorého zmeškanie lehoty uvedenej v odseku 1 nemožno odpustiť. Keďže dovolaním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu nadobudol právoplatnosť 25. mája 2016, jednomesačná lehota na podanie dovolania v zmysle § 240 ods. 1 OSP uplynula podľa názoru najvyššieho súdu 27. júna 2016. Sťažovatelia však podali dovolanie osobne do podateľne Okresného súdu Nitra až 19. júla 2016, teda zjavne po uplynutí jednomesačnej dovolacej lehoty stanovenej OSP, a z tohto dôvodu najvyšší súd dovolanie sťažovateľov odmietol podľa § 447 písm. a) CSP ako oneskorene podané bez skúmania vecnej správnosti rozsudku odvolacieho súdu.

4. S uvedenými právnymi názormi najvyššieho súdu o výklade prechodných ustanovení procesných kódexov sa sťažovatelia nestotožňujú a tvrdia, že uznesením najvyššieho súdu bolo porušené ich právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, a to nesprávnou interpretáciou prechodných ustanovení Civilného sporového poriadku, ktorých výklad zo strany najvyššieho súdu predstavuje porušenie princípu proporcionality a nerešpektovanie ústavne konformnej interpretácie a aplikácie právnych noriem nižšej právnej sily.

5. Sťažovatelia poukazujú na to, že základné konanie pred prvostupňovým, ako aj odvolacím súdom bolo začaté a aj právoplatne ukončené 25. mája 2016, teda v čase účinnosti Občianskeho súdneho poriadku. Týmto okamihom sa tak podľa sťažovateľov na rozsudok odvolacieho súdu a konanie, ktoré mu predchádzalo, prestali vzťahovať „akékoľvek“ procesné predpisy a základné konanie bolo právoplatne ukončené. V tejto súvislosti sťažovatelia poukázali na judikatúru Súdneho dvora Európskej únie (napr. Nemecko v. Komisia, č. 278/84), podľa ktorej ani pôsobnosť všeobecnej zásady legitímneho očakávania nemôže byť rozšírená takým spôsobom, aby v podstate znemožnila aplikáciu novej právnej úpravy na následky vyplývajúce z právnych skutočností, ktoré vzniknú po dobu účinnosti predchádzajúcej právnej úpravy.

6. Sťažovatelia tiež zastávajú názor, že právne úkony je potrebné posudzovať v čase ich vykonania podľa aktuálne účinných procesných právnych predpisov. V kontexte aplikovaného § 470 ods. 1 CSP sťažovatelia uvádzajú, že konanie o nimi podanom dovolaní ako úplne nové, od základného konania „očistené“ konanie, bolo začaté už za účinnosti Civilného sporového poriadku, a preto v ich prípade nie je možná aplikácia § 470 ods. 1 CSP. Najvyšší súd dospel k protiústavnej interpretácii zákona v neprospech sťažovateľov. Sťažovateľmi podané dovolanie malo byť posudzované výlučne podľa aktuálneho znenia § 419 a nasl. CSP o dovolaní. Podľa sťažovateľov neexistuje žiadne zákonné ustanovenie, na základe ktorého by bolo možné dôvodiť, že po skončení základného konania, ak je dovolanie podané za účinnosti a podľa Civilného sporového poriadku, by malo byť regulované už neúčinným Občianskym súdnym poriadkom.

7. Sťažovatelia uviedli, že dovolanie proti rozsudku odvolacieho súdu bolo podané 19. júla 2016, teda už za účinnosti ustanovení Civilného sporového poriadku o dovolaní, to znamená, že dvojmesačná lehota na podanie dovolania podľa Civilného sporového poriadku bola zachovaná. Predĺžením lehoty na podanie dovolania na dvojmesačnú lehotu (oproti jednomesačnej lehote uvedenej v Občianskom súdnom poriadku) zákonodarca podľa názoru sťažovateľov sledoval cieľ poskytnúť dlhší čas na podanie dovolania, teda účelom Civilného sporového poriadku bolo posilniť práva účastníkov, a preto interpretáciu zákona zo strany najvyššieho súdu, ktorá smeruje k obmedzeniu týchto práv, považujú sťažovatelia za rozpornú so základnými zásadami ústavne konformného výkladu ustanovení Civilného sporového poriadku.

8. Sťažovatelia zdôraznili, že *„imanentnou súčasťou právneho štátu je aj princíp právnej istoty, ktorý okrem iného znamená legitímne očakávanie, predvídateľnosť právnych situácií a vzťahov v oblasti práva. Táto zásada vyžaduje, aby všetky právne normy boli jasné, presné a predvídateľné. Ako je vyššie uvedené, sťažovatelia podávali dovolanie proti uzneseniu za účinnosti a podľa ustanovení CSP, teda vychádzajúc z princípu právnej istoty a v ňom obsiahnuté legitímne očakávanie sťažovateľov spočívalo v tom, že sťažovatelia si dobromyseľne počínali a zároveň počítali s tým, že dovolanie bude zo strany porušovateľa posudzované podľa už v tej dobe účinnej právnej úpravy, teda podľa CSP, keďže aj v duchu jeho ustanovení bolo dovolanie spísané a odôvodnené. Porušovateľ konal protiústavným spôsobom na ktorom nemožno budovať právnu istotu sťažovateľov.*

Sťažovatelia sú tiež presvedčení, že porušovateľ rozhodol arbitrárne a svoje právne závery o výklade dotknutých ustanovení CSP riadne neodôvodnil, keďže sa vo svojich záveroch obmedzil iba na konštatovanie výsledkov bez logického vysvetlenia ich interpretácie. Uznesenie popiera základné princípy spravodlivého procesu, ktorého výsledkom je predvídateľné rozhodnutie. Je nesporné, že dodržanie zásad formálnej logiky zabezpečuje, že rozhodnutie (záver) vyplýva z argumentov (premís). Skutočnosť, že záver argumentu vyplýva z premís argumentu podľa zásad formálnej logiky je kostrou právnej argumentácie, ktorá vymedzuje minimálne požiadavky racionality. Výklad legislatívneho textu právnej normy a jeho uplatnenie všeobecným súdom musí byť v súlade s ústavou.

V prípade sťažovateľov je však výklad právnej normy zo strany porušovateľa ústavne neakceptovateľný a je popretím jej účelu, podstaty a zmyslu.

Sťažovatelia sú toho názoru, že uznesením bolo porušené taktiež ich právo vyplývajúce z čl. 13 Dohovoru, keďže porušovateľ zaťažil svoje rozhodovanie nesprávnym výkladom CSP o prípustnosti dovolania, teda svojím konaním naplnil porušenie práva sťažovateľov na účinný opravný prostriedok.“

9. Podľa sťažovateľov bolo povinnosťou najvyššieho súdu ako dovolacieho súdu vychádzať nielen z platných právnych predpisov v čase relevantnom pre podanie dovolania, ale vykonať súladný výklad súvisiacich ustanovení týchto zákonných noriem v zmysle čl. 152 ods. 4 ústavy. Uznesenie najvyššieho súdu takýto výklad neobsahuje a ním vyvedené závery sú zjavne neodôvodnené a arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné.

10. Na základe uvedeného sťažovateľa navrhli, aby ústavný súd rozhodol nálezom, v ktorom vysloví:

„Základné právo sťažovateľov na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, právo na spravodlivé súdne konanie podľa d. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a právo na účinný opravný prostriedok podľa čl. 13 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 31.7.2017, sp. zn. 2 Cdo 197/2016, porušené boli.

Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 31.7.2017, sp. zn. 2 Cdo 197/2016 zrušuje a vec mu vracia Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na ďalšie konanie.

Najvyšší súd Slovenskej republiky je povinný uhradiť sťažovateľom trovy konania v sume 374,80 € na účet právneho zástupcu JUDr. Namira Alvasryho, PhD., advokáta, č..., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.“

II.

11. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

12. Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí senátu bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

13. Ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Z tohto ústavného postavenia vyplýva, že úlohou ústavného súdu nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách (napr. I. ÚS 19/02, I. ÚS 27/04, I. ÚS 74/05).

14. V nadväznosti na to nie je ústavný súd zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov

viedli k rozhodnutiu, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu len vtedy, ak by ním vyведенé závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02).

15. Predmetom konania o žalobe sťažovateľov proti Slovenskej republike – Slovenskému pozemkovému fondu bolo určenie, že sporné nehnuteľnosti po nebohej [REDAKOVANÉ] patria do dedičstva. Okresný súd Nitra o žalobe rozhodol rozsudkom sp. zn. 12 C 118/2014 z 3. decembra 2014 tak, že žalobu zamietol a žalovanému nepriznal náhradu trov konania. Krajský súd v Nitre (ďalej len „krajský súd“) rozsudkom sp. zn. 8 Co 890/2015 zo 7. apríla 2016 napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil a žalovanému náhradu trov odvolacieho konania nepriznal. Predmetný rozsudok nadobudol právoplatnosť 25. mája 2016. Proti rozsudku odvolacieho súdu podali sťažovatelia dovolanie osobne na súde prvej inštancie 19. júla 2016 s poukazom na § 421 ods. 1 CSP. Najvyšší súd dovolanie sťažovateľov odmietol napadnutým uznesením ako oneskorene podané.

16. Podstata sťažovateľmi tvrdeného zásahu do nimi označených práv tkvie v ich právnom názore, že uznesenie najvyššieho súdu je svojvoľné, arbitrárne, neodôvodnené a ústavne neudržateľné, pretože najvyšší súd pri posudzovaní včasnosti podania dovolania nesprávne aplikoval jednomesačnú lehotu vyplývajúcu z ustanovení Občianskeho súdneho poriadku namiesto dvojmesačnej lehoty, ktorá bola na podanie dovolania stanovená novým procesným kódexom, ktorého účinnosť nastala 1. júla 2016. Keďže sťažovateľmi bolo dovolanie podané v stanovenej dvojmesačnej lehote už za účinnosti Civilného sporového poriadku, je potrebné dovolacie konanie posudzovať ako nové, od základného konania vedeného podľa Občianskeho súdneho poriadku nezávislé konanie, na ktoré je potrebné aplikovať ustanovenia nového procesného kódexu. Výklad najvyššieho súdu o nedodržaní lehoty podľa v tom čase už neúčinného procesného

predpisu je podľa názoru sťažovateľov v rozpore so základnými zásadami ústavne konformného výkladu a smeruje v neprospech sťažovateľov ako účastníkov konania, ktorým bol postupom najvyššieho súdu takto obmedzený prístup k výkonu a ochrane ich práv priznaných ústavou a dohovorom.

17. Pokiaľ ide o kritiku odôvodnenia uznesenia najvyššieho súdu a jeho právne závery o márnom uplynutí lehoty na podanie dovolania, a to 27. júna 2016, ústavný súd konštatuje, že interpretačné závery najvyššieho súdu o aplikácii Občianskeho súdneho poriadku namiesto nového procesného kódexu nevykazujú žiadne prvky arbitrárnosti alebo nekonformného výkladu, či nesúlady. Je totiž *prima facie* zrejmé, že sťažovateľmi v sťažnosti zastávaný výklad o aplikácii Civilného sporového poriadku je založený na mylnom predpoklade, že nadobudnutie účinnosti nového procesného kódexu (Civilného sporového poriadku) je spôsobilé „oživiť“ plynutie zákonnej procesnej lehoty, ktorá márne uplynula za účinnosti predchádzajúcej procesnej úpravy (Občianskeho súdneho poriadku). Vzhľadom na uvedené ústavný súd konštatuje, že právny záver najvyššieho súdu o neprípustnosti dovolania v právnej veci sťažovateľov ako oneskorene podaného zohľadňujúci moment nadobudnutia účinnosti novej procesnej úpravy (ktorá platí do budúcnosti) vychádza zo zásad formálnej logiky, ako aj správneho právneho posúdenia vzájomnej korelácie dvoch procesných úprav a nie je možné mu vyčítať rozpor so zákonom.

18. Z hľadiska kvality odôvodnenia napadnutého uznesenia najvyššieho súdu tak ústavný súd nezistil žiadne signály možného porušenia základného práva sťažovateľov na súdnu ochranu, resp. ich práva na spravodlivé súdne konanie alebo práva na účinný opravný prostriedok, ktoré by si vyžadovali prijatie sťažnosti na ďalšie konanie a nadväzujúci meritórny prieskum, a preto bola sťažnosť sťažovateľov posúdená ako zjavne neopodstatnená.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 8. novembra 2017